

Lakivaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan unionin ja Libanonin välisen Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) ja Libanonin rikosoikeudellisesta yhteistyöstä vastaavien toimivaltaisten viranomaisten välistä yhteistyötä koskevan sopimuksen neuvottelemisesta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan unionin ja Libanonin välisen Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) ja Libanonin rikosoikeudellisesta yhteistyöstä vastaavien toimivaltaisten viranomaisten välistä yhteistyötä koskevan sopimuksen neuvottelemisesta (U 12/2024 vp): Asia on saapunut lakivaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- asiantuntija Konsta Vepsäläinen, oikeusministeriö
- valtionsyyttäjä Tuuli Eerolainen, Syyttäjälaitos

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio on toimittanut 1.2.2024 luonnoksen sopimukseksi Euroopan unionin ja Libanonin välillä koskien Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) ja Libanonin rikosoikeudellisesta yhteistyöstä vastaavien toimivaltaisten viranomaisten välillä tehtävästä yhteistyöstä. Sopimusluonnoksen pääasiallinen sisältö ilmenee valtioneuvoston kirjelmästä.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto kannattaa sopimuksen tekemistä Libanonin kanssa. Valtioneuvosto katsoo, että Suomen kannalta sopimus on hyödyllinen, koska sen arvioidaan voivan edistää sellaisten vaativien rikosten tutkintaa, joiden oikeuskäsittely on Suomen intressissä. Sopimus edistää osaltaan rikosvastuun toteutumista vakavissa rajat ylittävissä rikoksissa. Sopimus myös osaltaan edistää

Valiokunnan lausunto LaVL 7/2024 vp

hallitusohjelman kirjausta järjestäytyneen rikollisuuden voimakkaasta torjumisesta ja varmistaa korkean tietosuojan tason.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Tausta

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen EU 2018/1727 Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virastosta (Eurojust) ja neuvoston päätöksen 2002/187/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta (Eurojust-asetus) 47 ja 52 artiklassa säädetään, että Eurojust voi luoda ja pitää yllä yhteistyösuhteita kolmansien maiden viranomaisten kanssa yhteistyöstrategian mukaisesti. Tätä varten Eurojust laatii komissiota kuullen neljän vuoden välein yhteistyöstrategian, jossa määritetään ne kolmannet maat ja kansainväliset järjestöt, joiden kanssa tehtävään yhteistyöhön on operatiivinen tarve. Eurojustin kollegio hyväksyi marraskuussa 2019 ensimmäisen tällaisen strategian vuosille 2020—2023. Libanon on yksi yhteistyöstrategian piirissä olevista maista.

Neuvosto antoi 1.3.2021 komissiolle luvan neuvotella yhteistyösopimus muun muassa Libanonin kanssa. Neuvottelumandaattiin liittyen on eduskunnalle annettu E-kirje E 165/2020 vp. Kyseinen E-kirje oli myös lakivaliokunnan käsittelyssä. Tuolloin lakivaliokunta yhtyi valtioneuvoston kantaan (ks. LaVP 2/2021 vp), jossa muun muassa tuettiin toimia, joiden avulla varmistetaan Eurojustin mahdollisuus tehdä yhteistyötä ja vaihtaa henkilötietoja kolmansien maiden oikeusviranomaisten kanssa siinä laajuudessa kuin se on tarpeen sen tehtävien suorittamista varten. Kyseisen kannan mukaan Eurojustin kolmansien maiden kanssa tekemät yhteistyösopimukset ovat Suomen kannalta lähtökohtaisesti hyödyllisiä, koska ne saattavat edistää sellaisten vaativien rikosten tutkintaa, joiden oikeuskäsittely on Suomen intressissä.

Neuvoston päätöksen perusteella komissio aloitti neuvottelut. Komissio ja Libanonin toimivaltaiset viranomaiset saavuttivat yhteisymmärryksen sopimustekstistä 11.10.2023. Sopimustekstiä ei ole vielä parafoitu, eikä mikään Libanonin kansallinen toimielin ole vielä hyväksynyt tekstiä.

Sopimusehdotus

Valtioneuvoston kirjelmässä käsiteltävä sopimusehdotus koskee Euroopan unionin ja Libanonin välistä, Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) ja Libanonin rikosoikeudellisesta yhteistyöstä vastaavien toimivaltaisten viranomaisten välistä yhteistyötä koskevaa sopimusta.

Yhteistyösopimuksen tavoite on kehittää Eurojustin ja Libanonin suhteita siten, että sopimuspuolet voivat tehdä tehokasta yhteistyötä ja vaihtaa keskenään tietoja järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin torjumiseksi.

Kirjelmästä ilmenevin tavoin Eurojustin ja Libanonin välinen sopimusluonnos vastaa pitkälti Eurojustin kolmansien maiden kanssa aiemmin tekemiä yhteistyösopimuksia. Eurojustilla on yhteistyösopimukset Ukrainan, Montenegron, Islannin, Sveitsin, Norjan, Yhdysvaltojen, Yhdistyneen kuningaskunnan, Pohjois-Makedonian, Liechtensteinin, Moldovan, Albanian, Georgian ja

Valiokunnan lausunto LaVL 7/2024 vp

Serbian kanssa. Lakivaliokunta on vastikään käsitellyt myös Eurojustin ja Armenian välistä yhteistyösopimusta (LaVL 18/2023 vp ja LaVP 1/2024 vp).

Eurojustin ja Libanonin välisen sopimuksen keskeinen osa on sen 2 luku, joka koskee tietojenvaihtoa ja tietosuojaa. Valtioneuvoston kirjelmän mukaan sopimusluonnos varmistaa osaltaan korkean tietosuojan tason. Kirjelmästä ilmenevin tavoin 2 luvussa vahvistetaan tietosuojaa koskevat yleiset periaatteet, mukaan lukien käyttötarkoituksen rajoittaminen, tietojen laatu ja erityisten tietoryhmien käsittelyyn sovellettavat säännöt, rekisterinpitäjiin sovellettavat velvoitteet, mukaan lukien tietojen säilyttämisajat, lokitiedot ja dokumentointi, tietoturvallisuus ja siirrettyjen henkilötietojen osalta yksilön oikeudet, jotka koskevat muun muassa tietoihin pääsyä, niiden oikaisemista ja henkilötietojen automaattista käsittelyä, riippumatonta ja tehokasta valvontaa sekä hallinnollisia ja oikeudellisia muutoksenhakukeinoja.

Lakivaliokunta pitää riittävän tietosuojan tason varmistamista tärkeänä. Tietojen siirron, käsittelyn ja säilytyksen tulee olla asianmukaista. Valiokunta on kiinnittänyt tähän huomiota myös aiemmin käsitellessään Serbian ja Armenian kanssa tehtäviä yhteistyösopimuksia (ks. LaVL 4/2019 vp ja LaVL 18/2023 vp).

Valtioneuvoston kirjelmän mukaan sopimusluonnoksen 10 artiklan 6 kohdassa säädetään, että kummankin osapuolen (Eurojust ja Libanonin viranomaiset) on varmistuttava siitä, että tämän sopimuksen nojalla siirrettyjä henkilötietoja ei ole saatu osapuolia sitovassa kansainvälisessä oikeudessa tunnustettuja ihmisoikeuksia rikkoen. Lisäksi osapuolten on varmistettava, että saatuja henkilötietoja ei käytetä kuolemanrangaistuksen tai minkään julman tai epäinhimillisen kohtelun vaatimiseen, langettamiseen tai täytäntöönpanoon. Tämän säännöksen noudattamista varten Libanonin on ilmoitettava Eurojustille lista niistä rikoksista, joista voi Libanonin kansallisen lainsäädännön mukaan seurata kuolemanrangaistus. Lakivaliokunta pitää edellä selostettujen sopimusmääräysten sisällyttämistä sopimukseen tärkeänä.

Valtioneuvoston kirjelmän ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta kannattaa valtioneuvoston tavoin sopimuksen tekemistä Libanonin kanssa. Valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen siitä, että Suomen kannalta sopimus on hyödyllinen, koska sen arvioidaan voivan edistää sellaisten vaativien rikosten tutkintaa, joiden oikeuskäsittely on Suomen intressissä. Sopimus edistää osaltaan rikosvastuun toteutumista vakavissa rajat ylittävissä rikoksissa. Valiokunnalla ei ole oman toimialansa kannalta huomauttamista sopimuksen sisältöön.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Lakivaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Valiokunnan lausunto LaVL 7/2024 vp

Helsingissä 20.3.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juho Eerola ps
jäsen Elisa Gebhard sd
jäsen Pia Hiltunen sd
jäsen Aleksi Jäntti kok
jäsen Mari Kaunistola kok
jäsen Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Minja Koskela vas
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Maria Ohisalo vihr
jäsen Susanne Päivärinta kok
jäsen Markku Siponen kesk
jäsen Joakim Vigelius ps
jäsen Juha Viitala sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mikko Monto